

Brons- och järnålderns jordbruksmarker i Lockryd

Den lämningstyp som dominerat vår verksamhet de senaste 1,5 åren är de, i vår del av landet, så vanligt förekommande röjningsröseområdena. De är en typ av lämningar som faller inom kategorin "fossil åkermark". Oftast hittar vi dem i oländig terräng och skogsmark, en bra bit bort från dagens bebyggelse. Nedan följer en sammanfattning av undersökningsresultat från en förundersökning vi gjorde av fossil åkermark i Lockryd, Svenljunga kommun, hösten 2022. Där bestämde vi oss för ett ganska brett angreppssätt. Förutom traditionell fältdokumentation och kol 14-dateringar fick vi hjälp av MAL (miljöarkeologiska laboratoriet, Umeå universitet), som genomfört en markkemisk kartering samt pollenanalyser.

Kol 14-dateringarna av röjningsröset var, som vanligt, svårtolkade. De gav en ganska spridd bild av kronologin i områdena med tydliga avvikelser i bland annat mellersta stenålder, då man ju inte ens börjat med jordbruk än. Kol som inte "hör till" röjningsröset har alltså blivit daterat. Detta hänger ihop med svårigheter att provta ostörda lager i röjningsröset. Trots nämnda svårigheter och felkällor, kunde vi dock se en statistisk övervikt hos dateringarna som pekade mot de arkeologiska perioderna yngre bronsålder/ förromersk järnålder (ca 800 f. Kr – 0). Pollenanalyser har gjorts ur våtmarkssediment från två våtmarker inom förundersökningsområdet:

- Området har under hela den undersökta perioden haft en relativt öppen vegetation med växter som ljung, gräs och måror. Trädvegetationen bestod till att börja med mest av björk med inslag av tall och al. För ca 1000 år sedan var granen etablerad i området.
- En tydlig skogsröjningsfas kan iaktas från mellersta bronsåldern. Man börjar odla sädeslag i större skala vid övergången yngre bronsålder/ förromersk järnålder. Intensifiering av markanvändningen verkar ha skett under vendeltid. – vilket stämmer fint överens med våra kol 14-dateringar.
- Korn har odlats från start och genom hela den undersökta perioden. Mot slutet av järnålder dyker först vete och sedan råg upp.

MAL har analyserat nästan 200 små jordprover, som togs med jämna mellanrum över ytorna på fyra av de förundersökta röjningsröseområdena. De två viktigaste resultaten är:

- Det finns kemiska tecken på att man gödslat marken inom samtliga fornlämningar. Dessa förstärks genom att man i pollenanalysen, kring år 0 samt vid ett par tillfällen under yngre järnålder, hittat pollen från nässlor som kan visa på gödsling. Nässlor är nitrofila = gillar kväve. Och som vi alla vet innebär gödsling tillförsel av kväve till marken.
- Det finns i stort sett inga tecken på boplatssaktiviteter inom fornlämningarna. Vilket även våra tidigare sökschaktningar med grävmaskin visat.

Slutsats

Förundersökningen har gett en mer diversifierad bild av röjningsröseområdena. De har troligtvis använts i olika syften under olika tidsperioder. Såväl odlingsmarker som ängs- och betesmarker har förekommit i området. Markkemi och pollenresultaten har gett synergieffekter till resultaten från de traditionella undersökningsmetoderna samt fördjupat och gett en mer högupplöst bild av kronologi, vegetation och brukning av det landskapsutsnitt och de fornlämningar vi undersökt. En hit, helt enkelt!

Borrkärna för pollenprov